

Алена БАГАМОЛАВА,
кандыдат філалагічных навук

“СПАДЧЫНА” ЯНКІ КУПАЛЫ: ФІЛАЛАГІЧНЫ АНАЛІЗ ВЕРША

УДК 82-1:80 Купала

Артыкул прысвечаны выяўленню адметнасцей паэзіі як мастацтва слова, а таксама філалагічнаму аналізу верша “Спадчына”, аднаго з самых вядомых твораў Янкі Купалы. Зазначаецца, што паэзія – адзін са спосабаў адлюстравання свету ў мастацкай форме. У прааналізаваным вершы акрэсліваюцца маўленчыя сродкі стварэння вобраза *Роднай Старонкі* паэта і аналізуюцца аўтарскія адносіны да яе.

Ключавыя словы: *паэзія, верш, вобразныя сродкі мовы, тропы, стылістычныя фігуры, эпітэт, метафара, антытэза, фігуры акцэнтавання.*

The article is devoted to revealing the features of poetry as the art of the word, as well as philological analysis of one of Yanka Kupala's famous poems “Heritage”. It is noted that poetry is one of the ways to reflect the world in artistic form. The analyzed verse outlines the verbal means of creating the image of the native page of the poet and analyzes the author's attitude to it.

Паэзія – асаблівы свет думак і пачуццяў, у якім словы зрыфмаваліся (або не зрыфмаваліся), спляліся рытмам, умацаваліся пэўным вершаваным памерам і ў пэўнай жанравай форме выказалі паэтаву ісціну... Часам ісціна завуляваная, і тады ўяўленне чытача ці веды лінгвіста крышталізуюць яе, вынаходзяць “пад лінгвістычным мікраскопам”, прасейваюць праз сіта навуковага аналізу. Нельга не пагадзіцца з думкай Рыгора Шкрабы, даследчыка творчасці Янкі Купалы, што «чытанне мастацкіх твораў вымагае немалой культуры. Нават крытык-прафесіянал, не кажучы ўжо пра звычайнага чытача, не здолее пранікнуць у сутнасць аўтарскага замыслу, калі не “вычытае” ўсяго багацця сэнсу, якое нясе слова» [3, с. 203]. У сваю чаргу іншыя навукоўцы адносна паэзіі як мастацтва слова зазначаюць, што “верш – гэта складана пабудаваны сэнс” [3, с. 48], а “паэтычны свет – гэта мадэль рэальнага свету, але суадносіцца з ім надзвычай складаным чынам. Паэтычны тэкст – магутны і глыбока дыялектычны механізм пошуку ісціны, вытлумачэння навакольнага свету і арыенціроўкі ў ім” [3, с. 131].

Нам думаецца, што любы мастацкі твор – гэта спасціжэнне свету праз асабістае ўспрыманне, часам пошук уласнай ісціны, хоць і не толькі. Што да паэзіі, то яна больш умоўная, больш лаканічная, больш індывідуальная, больш эмацыянальная ў параўнанні з іншымі відамі літаратурнай творчасці. Нашымі разважаннямі не аспрэчваюцца, а пацвярджаюцца навуковыя палажэнні Р. Якабсона: “Свет эмоцый, душэўных перажыванняў – адно з самых звыклых прымяненняў, дакладней у дадзеным выпадку *апраўданняў*, паэтычнай мовы” і “Паэзія ёсць мова ў яе эстэтычнай функцыі” [8, с. 275]. Іншы ключ да разумення паэзіі, пошук ідэі вершаванага твора прапаноўвае Б. Ларын; даследчык зазначае, што «разуменне паэзіі поўнасцю прадвызначана: 1) традыцыяй; 2) чаканнем навізны; 3) слоўнай вяззю (“кантэкстам”); 4) кампазіцыйнымі маўленчымі хадамі» [1, с. 100]. Безу-

моўна, пералічаныя пазіцыі надзвычай важныя пры інтэрпрэтацыі любога вершаванага твора, аднак толькі комплексны філалагічны аналіз дасць поўнае ўяўленне пра яго ідэю, змест, эстэтычную вартасць, аўтарскую ацэнку апісанага.

Паэтызацыя – адзін з творчых шляхоў спасціжэння жыцця, свету, Сусвету, гэта дар, дадзены не кожнаму чалавеку, але якім шчодро быў надзелены Янка Купала. У чым сакрэт таленту паэта? Адказ можна знайсці ў кожным вершы: найперш гэта любоў да Беларусі (тут крыніца яго натхнення, і яна ва ўсім: у самой мове, у прыродзе, у звычайных людзях, у кожным чалавеку), бездакорнае валоданне мовай (як слухна зазначае Р. Шкраба, “мы пабачым, што слова ў яго сапраўды іграла ролю аркестра”; паэт “адным словам малюе глыбы жыцця”) [7, с. 202].

Яскравы вобразны адказ на наша пытанне гучыць у вершы “Мая навука”, дзе творца прызначае, што паэтычнаму майстэрству яго вучылі прырода роднага краю і сама мова (гаворка людзей): *Настаўнікам быў беларускі абшар; Усходы палеткаў і гоманы ў сёлах / Навуку сваю мне прынеслі ў дар; Душу акрылялі прыгожасці свету, / Па гонях пад небам лунала яна; Бурлівая рэчка і млын гутарлівы / Адмерным, раскоістым плюскатам вод / Складалі мне рытму мастацкія звывы, / Парадкавалі складаў раскоісты ход; Зялёнае поле рунеючым збожжам, / Цвітучая ў сонечны цвет сенажаць / Мне песню квяцілі узорам прыгожым, / Вучылі, як словы ў вянок завіваць; Ад шопату спелых пішанічных калоссяў, / Ад шэlestу лісцяў узмежных ігруш / Музычнае водгулле ў песню лілося; А сонца, скрозь сеючы іскры на свеце, / Мне песню іскрыла нябесным святлом; Марозы і спёкі далі гарт нязбытны – / Мне песню, як звон, як пярун, адлілі. Шматлікая колькасць метафар, эпітэтаў, параўнанняў верша гаворыць пра дыялог душы пісьменніка з роднай прыродай; ён любіць яе, натхняецца ёю, вучыцца ў яе творчай гармоніі. Навучаны і натхнёны ёю, паэт усаўляе родны край, і такім*

чынам атрымліваецца колазварот пачуццяў: май-стар слова бярэ ў прыроды сілы, талент і вяртае ёй іх сваёй любоўю, выказанай праз вершы.

Нельга не пагадзіцца з тым, што “кожны сапраўдны мастацкі твор мае ў сабе неразгаданы **сакрэт** (вылучана намі. – А. Б.)” [7, с. 200]. У чым сакрэт Купалавай “Спадчыны”? Чаму даследчык творчасці Янкі Купалы Алег Лойка напіша ў сваім рамане-эсэ: быў у Купалы «аднадзённы прыезд у Беларусь – у Оршу. Гэта было ў лістападзе 1918-га, 19 дня. Дзень векапомны для беларускай паэзіі, бо ў гэты час Купала напісаў верш “Спадчына”, які сёння стаў адной з любімых песень Беларусі. Самому Купалу не суджана было пачуць мелодыі гэтай, як і многіх іншых песень на яго словы, якімі сёння ганарыцца беларуская музыка – але верш гэты прыйшоў сапраўды “ласкай матчынай”. Орша была так блізка ад Акапаў, ад маці, што ўсё на свеце для паэта прасвятлела, і ў гэтым ясным святле ён убачыў найпершую каштоўнасць на зямлі, найпершы скарб – спадчыну “ад прадзедаў спакон вякоў»” [2, с. 253–254].

Чаму верш “Спадчына” перакладзены на 20 моў свету, а знакаміты беларускі кампазітар Ігар Лучанок напісаў да яго музыку (песню выконвае славуты беларускі ансамбль “Песняры”)? Чаму гэтую самую назву мае 4-ы зборнік вершаў Янкі Купалы, выдадзены ў 1922 годзе?

Чаму верш, пабудаваны на антытэзе *белы* (дзень) – *чорны* (ноч), *белы* (снег) – *цёмны* (праталіны), *свае* – *чужыя*, *светач-полюмя* – *цёмра*, *глуш*, пакідае адчуванне светлыні, цеплыні, лірызму?.. У вершы няма яркіх, прэстых фарбаў, няма вясёлых птушыных спеваў, няма срэбразвонных ручаёў, няма сонечных і зорных нябёсаў, але затое чуецца “*крык вароніных грамад на могілкавым кладзьбішчы*”, ёсць “*нуднае бляянне-зоў*” ягнят, бусліны клёкат.

У 1981 г. Міхась Басальга стварыў ілюстрацыю да верша “Спадчына”: графікай, а значыць ў чорна-белых колерах (спецыфічная выяўленчая антытэза), мастак увасобіў вобраз Купалавай *Роднай Старонкі* ў дрэве-ліпе, у двух буслах з распасцёртымі крыламі, у буслянцы – на першым плане палатна. Буслянка – гэта сведка жыцця, калі яна пустая, і сімвал жыцця, калі на ёй, ля яе – птушкі. На беларускую буслянку прыляцелі птушкі з белымі крыламі (бусел і ёсць сімвал нашай краіны), таму ўсё чорнае, цёмнае не мае значэння, асабліва калі аблок белыя, тады неба светлае, чыстае.

Вядома, што першы этап знаёмства з тэкстам – гэта яго ўважлівае прачытанне з выяўленнем слоў, сэнсава невядомых, ці з вызначэннем семантыкі вядомых слоў з пераносным значэннем: напрыклад, само слова *спадчына* мае літаратурнае значэнне ‘маёмасць, якая пасля смерці яе ўладальніка пераходзіць у чыю-небудзь уласнасць’. Ад-

нак у творы гэтае слова мае іншы сэнс, тым больш яно вынесена ў назву, а загаловак тэксту ў паэта – “неад’емны кампанент твора, які падкрэслівае ў ім галоўнае, стварае з ім эмацыянальна-сэнсавае адзінства. Слова ў заголоўку мае прамое ці пераноснае значэнне, але гэта выяўляе тэкст, які запраграмаваны заголоўкам” [4, с. 75]. У выніку філалагічнай інтэрпрэтацыі можна выявіць усе сэнсы і эмацыянальныя адценні лексемы.

Іншыя словы, на якія варта звярнуць увагу, каб не згубіць дэталі, акалічнасці мастацкага вобраза, на наш погляд, наступныя: 1) *тын* ‘агароджа з вертыкальных або папярэчных жэрдак, пераплеценых прутамі лазы’; 2) *вандолы* ‘роў, вузкая глыбокая даліна’; 3) *амшалы* ‘пакрыты мохам’; 4) *покатам* ‘адзін каля аднаго, без асаблівага парадку (ляжаць)’. Што да маўленчай палітры “Спадчыны”, то толькі на першы погляд яна сціплая. Пры ўважлівым прачытанні твора відавочнае багацце вобразных сродкаў: як тропай, так і фігур. У 7 чатырохрадкоўях паэтам ужыта 16 эпітэтаў, сярод якіх дакладныя і метафарычныя азначэнні-характарыстыкі і эпітэты-прыдаткі, што выражаюцца назоўнікамі: *матчына ласка*, *казкі-сны*, *вясеннія праталіны*, *лесу шэлест верасны*, *дуб апалены*, *стары амшалы тын*, *нуднае бляянне-зоў*, *могілкавае кладзьбішча*, *белы дзень*, *чорна ноч*, *жывая душа*, *светач-полюмя*, *нязводныя сны*, *Старонка Родная*. Кожная прымета, вылучаная аўтарам, працуе на вобразную дакладнасць тэксту і называе менавіта тую якасць, праз якую вобраз спадчыны раскрываецца ў развіцці. Гэтаму спрыяе такая адметнасць аўтарскага маўлення, як узаемадзеянне вобразных сродкаў: кожнае азначэнне становіцца кампанентам ці іншых тропай (метафар, параўнанняў), ці стылістычных прыёмаў (інверсіі, антытэзы, умаўчання). Як слушна сцвярджае Ю. Лотман, “гэта азначае, што, уваходзячы ў склад адзінай цэласнай структуры верша, значныя элементы мовы аказваюцца звязанымі складанай сістэмай суадносінаў, су- і супрацьпастаўленняў, немагчымых у звычайнай моўнай канструкцыі” [3, с. 49].

Варта зазначыць таксама, што эпітэт *родны* – адзін з любімых эпітэтаў беларускіх пісьмennisкаў, з ім спалучаюцца самыя разнастайныя словы – *кут*, *вокны*, *бераг*, *далягляд*, *хата*, *клён*, *край*, *мясціны*, *мова*, якія называюць, сімвалізуюць Радзіму і атакуюцца з ёй: *Вяртаюся з дарогі ў позні час / Да родных, да нягаснучых акон* (П. Макаль); *Сэрца я заўжды на родным беразе – / З яго лугамі, нівамі, лясамі* (Н. Гілевіч); *Мігалі водбліскі, агні / Над даляглядам родным, сінім* (Я. Пушча); *Але не змянілася Ганя – памятала і тое, што трэба было памятаць пра самую сябе, і пра бацьку, і пра сястру ў далёкай роднай, няшчодрай хаце* (Я. Брыль); *Вось урэшце я родны клён* (М. Лынькоў); *Іх каханне маладое, / Іх юнацтва залатое, / Як прадвесня, / І ляціць на*

полем, гаем, / Над бясконцым родным краем / Разам з песняй (М. Танк); *Вось так яно часам бывае, / Што мы ў сумятлівым жыцці / Мінаем і не заўважаем / Красу сваіх родных мясцін* (М. Хведаровіч); *Наша родная мова... Гнуткая, плавучая, адвечна новая, без якой нельга ўявіць сабе свайго жыцця, як без хлеба, без наветра* (У. Караткевіч). Названы эпітэт мае традыцыю ўжывання ў паэзіі М. Багдановіча (У **родным** краю ёсць крыніца жывой вады; Уюцца адгалоскі **роднай** песні; *Наш родны, забыты ў цяні васілёк і інш.*), у Якуба Коласа (*Мой родны кут, як ты мне мілы!.. / Забыць цябе не маю сілы*), у самога Янкі Купалы (*Магутнае слова ты, роднае слова; Гэй, родныя песні! Вы ў суме і ў горы... / Для роднай зямелькі вы – светлыя зоры, / Для роднага краю вы – райскія гімны; Вобразы мілыя роднага краю... / К вам, мае ўзгорачкі, роднага поля, / Рэчкі, курганы, лясы...; Вобразы мілыя, вобразы смутныя, / родныя вёскі і люд і інш.*). Думаецца, гэты эпітэт як ніякі іншы выяўляе адносіны пісьменнікаў да Радзімы – боль, трывога, любоў, замілаванне і г. д.

Вобразы-дэталі верша “Спадчына” не статычныя: пад пільным поглядам, трапіўшы потым у палымянае паэтава сэрца, яны прыходзяць у рух найчасцей праз метафару і праз антытэзу і ствараюць вобраз Радзімы: *баюць казкі-сны праталіны, лесу шэлест верасны, у полі дуб апалены; будзіць успамін на ліне бусел клёкатам, стары амшалы тын, што лёг ля вёсак покатам; ягнят бляянне-зоў на пасьбішчы і крык вароніных грамад на могілкавым кладзбішчы*. Антытэза, як вядома, падкрэслівае ці зменлівасць з’яў, пачуццяў, ці іх разнастайнасць па шкале ад самага светлага імгнення да самага цёмнага: не мае значэння, ці белы дзень, ці чорна ноч – паэтава сэрца поўнае любові і пільнасці. Спадчыну, якую атрымалі ад прадзедаў, трэба захаваць і перадаць.

Сінанімічны рад да слова *Радзіма* падкрэслівае стаўленне паэта да яе: для яго яна – *скарб, спадчына, Старонка Родная*. Параўнанні, праз якія характарызуецца спадчына, таксама поўныя бясконцай любові і гонару: яна атаясамліваецца з *ласкай матчынай* (творны параўнання), і носіць ён яе ў душы, *як вечны светач-полымя*. Іншыя метафары – *нашу яго [скарб] у жывой душы; што сярод цемры і глушы мне свеціць між вандоламі; жыве з ім дум маіх сям’я і сніць з ім сны нязводныя; ці гэты скарб не збрыў дзе проч, ці трутнем ён не з’едзены* – таксама сведчаць пра паэтаву адданасць Радзіме, пра яго клопат і любоў.

Прааналізаваныя маўленчыя адзінкі даюць падставу сцвярджаць, што Янка Купала выкарыстоўвае разнастайныя прыёмы акцэнтавання, адзін з іх – гэты прыём колькаснага акцэнтавання, згодна з якім звычайна прыцягваецца ўвага і мацней уздзеінае тое, што шмат разоў паўтараецца: напрыклад, антытэза і сінонімы [5, с. 54]. У нашым выпадку

названы прыём ствараюць антытэза белы – чорны і пералічаныя вышэй сінонімы да слова *Радзіма*. Аднак колькасны паказчык наяўнасці тропы ўсё роўна недакладна гаворыць пра выразнасць паэтычнага тэксту, пра яго эстэтычную вартасць.

Вядома, што інверсія як стылістычны прыём запавольвае тэмп маўлення, канцэнтруючы ўвагу менавіта на словах, вынесеныя у постпазіцыю да галоўнага слова. Вершу “Спадчына” ўласціва такая сінтаксічная адметнасць: *баюць вясеннія праталіны; лесу шэлест верасны, у полі дуб апалены; ці трутнем ён [скарб] не з’едзены; жыве дум маіх сям’я і сніць з ім сны нязводныя*.

Чым яшчэ тлумачыцца тое, што верш чытаецца павольна, але на адным дыханні? У чым сакрэт? Сінтаксічны ўзровень мовы таксама варты лінгвістычнай ацэнкі. Пры тым, што даўжыня радка невялікая, дамінуюць сказы складанай будовы: першае чатырохрадкоўе – адзін складаны сказ; другое – адзін сказ ускладненай будовы за кошт аднародных членаў сказа; трэцяе і чацвёртае разам – адзін сказ складаны; пятае – адзін складаны; шостае – адзін складаны; сёмае – два простыя развітыя сказы. Кожны сказ суправаджаецца апавядальнай інтанацыяй, графічна завяршаецца кропкай і адзін раз шматкроп’ем – фігура ўмаўчання (*І сніць з ім сны нязводныя...*), якая адлюстроўвае бясконцасць, няспыннасць сноў-думапачуццяў паэта. Сказы знітоўваюцца злучнікавай анафарай: як правіла, злучнік *і*, радзей – злучнік *ці* звязваюць аднародныя члены сказа (з 28 радкоў сем пачынаюцца злучнікам *і*, два – *ці*).

Нельга не сказаць і пра фанетычны ўзровень “Спадчыны”: нават без дакладных падлікаў відавочна, што свісцячыя і шыпячыя гукі нібы “сшываюць” лексемы ўсяго верша ў адно ціхае, мілагучнае гучанне, падкрэсліваюць тым самым ласкавасць, пяшчоту вобраза *Роднай Старонкі* і такіх самых адносінаў аўтара да яе: *спадчына, прадзедаў, спакон, засталася, ласкай, матчынай, лесу, шэлест, верасны, будзіць, успамін* і г. д. На гэтую ж адметнасць маўлення працуюць галосныя *е, ё, я, і, ю*, якія абазначаюць мяккасць папярэдняга гукі і адпаведны галосны або расшчапляюцца ў пэўных фанетычных пазіцыях на заўсёды мяккі *й* з наступным адпаведным галосным: *сваіх, ёй, вёсак, баюць, вясеннія, бляянне, ягнят, полі, апалены, ліне, клёкатам, белы, дзень, светач-полымя, мне, свеціць* і інш. У выніку верш не чытаецца, а спяваецца; недарэмна Алег Лойка напіша: «І ён тут жа выпяў песняй, музыкай слоў пра тое, як яму “баюць казкі-сны вясеннія праталіны, і лесу шэлест верасны, і ў полі дуб апалены”. І ён тут жа вельмі натуральна прызнаўся, як залежыць яму на гэтым скарбе, і што значыць для яго гэты скарб у жыцці, і чаму ён, паэт, “і ў белы дзень, і чорну ноч” усцяж робіць “агледзіны, каб гэты скарб не збрыў»

жэ прач, шэ трутнем ён не з'едзены". "Завецца ж спадчына мая, – прызнаваўся душою паэт, – усяго Старонкай Роднаю"...» [2, с. 254].

На вялікую паэтаву любоў паказваюць яшчэ два прыёмы прыцягнення ўвагі: 1) прыём кампазіцыйнага акцэнтавання – закон краю і эффект краю, паводле якога звяртае ўвагу на сябе тое, пра што гаворыцца ў пачатку ці ў канцы тэксту – адна з моцных пазіцый, якая павінна разглядацца пры філалагічным аналізе тэксту [5, с. 54]; 2) прыём кантраснага акцэнтавання, калі абавязкова прыцягвае ўвагу тое, што рэзка і кантрасна вылучаецца на фоне падобных аб'ектаў па памеры, колеры і форме, значыць, графічна, а пры вусным маўленні гэта адпавядае лагічнаму націску ці эмафізе (эмацыянальна ўзмацненае акцэнтаванне) [5, с. 62–63]. У рукапісе завяршальнае словазлучэнне (*Старонкай Роднаю*) паэтам падкрэслена; што да выдання кнігі, то ў іх вылучаныя аўтарам словы найлепш аформіць разрадкай, а не курсівам, паколькі курсівам падаюцца радкі-цытаты з твораў іншых аўтараў – такая фігура кваліфікуецца як рэмінісцэнцыя. Названыя прыёмы акцэнтавання ставяць знак роўнасці паміж словамі *Спадчына* і *Радзіма: завецца ж спадчына мая ўсяго Старонкай Роднаю*. І за гэтым вылучальна-абмежавальным *ўсяго* хаваецца Купалава ўсмешка: трэба мець вялікае і шчырае сэрца, каб змясцілася ў ім уся Радзіма, і трэба мець вялікі талент паэта, каб так гарманічна, нешматслоўна, шчыра прызнацца ёй у высокай любові, у адданасці.

Філалагічны аналіз верша "Спадчына" пацвярджае выснову Н. Гаўрош, якая, даследуючы паэзію Янкі Купалы, слушна зазначыла: "Багацце зместу купалаўскага радка мае багатую форму выражэння" [6, с. 137]. Каб выказаць свае пачуцці, паэт задзейнічаў у адным вершы – у 28 радках – усе маўленчыя ўзроўні; так сціпла, але як глыбока, таму кранальна і запамінальна, малое ён слоўным пэндзлем вобраз радзімы-спадчыны. Сапраўдная паэзія як малітва: яна заўсёды шчырая, гарачая, поўная любові. Гэта духоўны подзвіг – любіць, усаўляць шматпакутны край-Радзіму і верыць бясконца, *нязводна ў тое, што яна расквітнее, вясёлкавым шляхам прыйдзе да сонца*.

Спіс літаратуры

1. Ларин, Б. А. Эстетика слова и язык писателя : избр. статьи / Б. А. Ларин ; вступит. статья А. В. Фёдорова. – Ленинград : Худож. лит., 1973. – 283 с.
2. Лойка, А. Як агонь, як вада : раман-эсэ пра Янку Купалу / А. Лойка. – Мінск : Маст. літ, 1984. – 486 с.
3. Лотман, Ю. М. О поэтах и поэзии / Ю. М. Лотман. – СПб. : Искусство-СПб, 1996. – 848 с.
4. Ляшчынская, В. А. Слова ў паэзіі Янкі Купалы / В. А. Ляшчынская. – Мінск : Беларус. навука, 2004. – 272 с.
5. Москвин, В. П. Стилистика русского языка : теор. курс / В. П. Москвин. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 630 с.
6. Моўныя адзінкі і кантэкст / Э. Д. Блінава, Н. В. Гаўрош, М. Ц. Кавалёва [і інш.]. – Мінск : Выш. шк., 1992. – 271 с.
7. Шкраба, Р. Моваю вобразаў : выбраное / Р. Шкраба ; прадм. Д. Бугаёва. – Мінск : Маст. літ., 1989. – 447 с.
8. Якобсон, Р. Работы по поэтике : переводы / Р. Якобсон ; сост. и общ. ред. М. Л. Гаспарова. – М. : Прогресс, 1987. – 464 с.

Працяг. Пачатак на с. 27.

- 15 жніўня** – 110 гадоў з дня нараджэння Леаніда Царанкова (1912–1994), педагога, фалькларыста
- 100 гадоў з дня нараджэння Галіны Уладамірскай (1922–2002), актрысы, рэжысёра
- 100 гадоў з дня нараджэння Пятра Харкова (1922–1983), драматурга, паэта, публіцыста, кінадраматурга
- 95 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Крывіцкага (1927–2017), мовазнаўцы
- 75 гадоў з дня нараджэння Мікалая Таранды, мастака
- 16 жніўня** – 140 гадоў з дня нараджэння Леаніда Леўчанкі (Леўчанкі; 1882–1994), літаратуразнаўцы, педагога
- 17 жніўня** – 115 гадоў з дня нараджэння Васіля Кавалёва (сапр. Кавалёў; 1907–1937), празаіка
- 115 гадоў з дня нараджэння Дзмітрыя Камінскага (1907–1989), кампазітара
- 115 гадоў з дня нараджэння Здзіслава Стомы (1907–1992), акцёра, народнага артыста Беларусі
- 19 жніўня** – 110 гадоў з дня нараджэння Барыса Мікуліча (1912–1954), празаіка, крытыка
- 20 жніўня** – 80 гадоў з дня нараджэння Вячаслава Шамшура, мастака, мастацтвазнаўцы, педагога
- 70 гадоў з дня нараджэння Дзмітрыя Падбярэзкага, празаіка, публіцыста
- 21 жніўня** – 115 гадоў з дня нараджэння Аляксея Клувава (1907–1944), кампазітара, піяніста, педагога
- 22 жніўня** – 110 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Кібальнікава (1912–1987), скульптара

- 23 жніўня** – 105 гадоў з дня нараджэння Пімена Панчанкі (1917–1995), паэта, перакладчыка, публіцыста, народнага паэта Беларусі
- 85 гадоў з дня нараджэння Людмілы Мельнікавай, літаратуразнаўцы
- 25 жніўня** – 90 гадоў з дня нараджэння Петруся Макаля (1932–1996), паэта, драматурга
- 27 жніўня** – 100 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Махначы (1922–2001), драматурга, празаіка, публіцыста, заслужанага работніка культуры Беларусі
- 75 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Хадаровіча, мастака
- 60 гадоў з дня нараджэння Рамана Заслонава, мастака
- 28 жніўня** – 85 гадоў з дня нараджэння Эдуарда Ярашэвіча (1937–1986), празаіка
- 75 гадоў з дня нараджэння Віктара Барабанцава, мастака
- 70 гадоў з дня нараджэння Віктара Мядзвецкага, мастака
- 29 жніўня** – 30 гадоў з дня адкрыцця філіяла Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы "Акопы"
- 31 жніўня** – 100 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Шыцкі (1922–2000), празаіка
- 75 гадоў з дня нараджэння Алеся Цвіка (сапр. Аляксандра Кавалёў), паэта

Паводле звестак Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва